

ÉVFORDULÓINK

A Rákóczi-hamvak hazahozatala Törökországból

1981-ben van 75 éves évfordulója annak, hogy a Rákóczi-szabadságharc törökországi bujdosóinak hamvait hazaszállították. Évről évre több magyar utazik Isztambulba, az egykori Konstantinápolyba. A sok látnivaló között ne mulasszuk el megtekinteni a St. Benoît (Szent Benedek)-templomot, amelyben a Rákócziak hamvai hazaszállításukig nyugodtak.

Sétáljunk át a város legrégebbi hídján, a Galata hídon, amely az Aranyszarv-öblöt átívelve, a Galata városrészt köti össze az óvárossal. Szemben a lassan emelkedő terep házi közül a Galata-torony magasodik ki. Érdeemes felmenni a toronyba, szép kilátás nyílik az Aranyszarvra, a Boszporuszra és az Óvárosra. A toronyból lejövet a Kemeralti utcán balra fordulunk. Kétszázhusz lépés után a harmadik lépcsős ház balra a Benedek-templom. A Kemeralti elnevezésű autóbusz megállónál a lépcsős feljárójú épület kapujának felirata: „Saint Benoît Fransiz Lisesi Erkek Bölümü”. Csengetés után a Szent Benedek-templomba vezetnek bennünket.

Az épület már a genovai uralom idejében a bencés rend birtokában volt. Torna – bár évszázadok során több átalakításon is átment – ma is őrzi a genovaiak korának emlékét. A templomot szentélyével keletnek, hegyoldalba építették. A főkapu fölötti latin felirat szerint a genovai uralom után a templom sokáig romokban hevert. Többször helyreállították, legutóbb 1682-ben XIV. Lajos francia király megbízásából. Később a domonkosok, majd a lazaristák kezébe került. A templom jobb oldali mellékoltára alatti kriptában nyugodtak csaknem két évszázadon át a Rákócziak. Itt látható a fejedelem bronz dombovművével ellátott, 1906-ban felállított latin nyelvű emléktábla. Ennek magyar és francia nyelvű gépelt fordítását a plébános rendelkezésre bocsátja.

Tekintsük végig, hogyan kerültek a magyar bujdosók hamvai az isztambuli francia katolikus templomba. *Zrínyi Ilona, II. Rákóczi Ferenc anyja* 1703. február 18-án halt meg Nikomédia (Izmit) mellett, a „virágok mezején” levő villájában. Koporsóját Isztambulba szállították, és ott március 10-én a St. Benoît kápolnájában temették el.

Rákóczi barátjának, vezérének, bujdosótársának, *Bercsényi Miklósnak felesége, Csáky Krisztina*, aki 1723. április 25-én Rodostóban hunyt el, Zrínyi Ilona közelében kívánt pihenni. Bercsényi két évvel élte túl a feleségét, 1725. november 6-án, Rodostóban halt meg, s ugyancsak a galatai templomba rendelte magát eltemettetni. Végrendeletében 3000 piaszterből álló alapítványt tett a Szent Benedekről elnevezett galatai egyháznak azzal, hogy a kettejük lelki üdvösségéért gyászmiséket tartsanak. Bercsényi teste mégsem került Galatába. A környéken dühögő pestisjárvány miatt Rodostóban, a Panagia görög templomban temették el, az 1722-ben elhalt *Esterházy Antal* tábornok mellé. 1735-ben *Sibrik Miklóst*, a fejedelem udvarmesterét is melléjük helyezték.

II. Rákóczi Ferenc 1735. április 8-án Rodostóban halt meg. Végrendeletében fiairól és minden hű emberéről igyekezett gondoskodni. Meghagyta, hogy szívét Franciaországban, a Grosbois-i kolostorban temessék el, holttestét pedig a Szent Benedek-templomban,

édesanyja koporsója mellett helyezték el. A Nagyvezért arra kérte, vegye pártfogásába az árván maradt bujdosókat, s tegye lehetővé, hogy „minden háborgatás nélkül kövessék más országokra útjokat, vagy akiknek tetszeni fog, e birodalomban bátran megmaradhasanak.”

Rákóczi hű kamarása, *Mikes Kelemen* teljesítette ura végakarátát. Szívét a kamalduli rend Grosbois-i kolostorába küldte. Ugyanis Rákóczi franciaországi tartózkodása alatt még XIV. Lajos halála előtt néhány hívével 1715-ben Párizsból Grosbois-ba költözött, a kamalduli szerzetesekhez, akikről csak 1717 augusztusában távozott. Ez magyarázza meg vonzódását hozzájuk és hogy szívét oda küldette. A perjel a kolostor temetőjében tette sírba Rákóczi szívét, és föléje emlékkövet állíttatott latin felirattal.

Mikes 1735. július 4-én indult el Rodostóból tengeren a gondosan bebalzsamozott testtel Isztambulba. A koporsót rejtő ládát július 6-án adta át a galatai szerzeteseknek. Itt a fejedelmi halottat átvevő atyák az azonosítás miatt a koporsót felnyitották. Zrínyi Ilona sírlapját felemelték. Hamvait már annyira elporladva találták, hogy csak a koponyát emelhettki ki, fia koporsójába helyezve temették el újból.

A fejedelem halála után az egy évvel korábban Bécsből emigrált, de Rodostóba csak 1736-ban érkező idősebbik fia, *Rákóczi József* lett a bujdosók vezére. Nem sokkal élte túl apját. Az 1738. évi hadjárat alkalmával a Havasalföldön erősen megfázott és Csernavodában meghalt. Végrendeletében kifejezett kívánságára apja mellé temették el. A Szent Benedek-templomban eltemetettek életükben tekintélyes összegekkel támogatták az isztambuli francia egyházat. A fejedelem több részletben összesen 24 400 piasztert adományozott a templom, a rendház és a keleti vándormissziók támogatására.

A sírboltot először 1839. június 23-án bontották fel. Két koporsót találtak. Az egyikben erőteljes férfi tetemét találták, még jól felismerhető állapotban. Ez volt a fejedelem bebalzsamozott holtteste. A másik, kisebb koporsóban egy gazdagon felöltöztetett női halott volt, teljes épségben. Ez Csáky Krisztina volt, de a szerzetesek Zrínyi Ilonának vélték. A koporsókat lezárva visszatemették, és oltott meszet öntöttek a sírverembe konzerválás céljából.

A kiegyezés után felmerült a fejedelem és bujdosótársai hamvainak hazahozatala. 1873-ban Zemplén megye közgyűlése e tárgyban feliratot intézett az országgyűléshez. Városaink, megyéink csatlakoztak az indítványhoz. Bizonyos bécsi köröknek azonban nem tetszett a javaslat és elfektették az ügyet. 1878-ban *Thaly Kálmán* képviselő, a jeles kuruckorkutató a hazaszállítást illetően kérdést tett fel az országgyűlésben *Tisza Kálmán* miniszterelnöknek. Tisza azt válaszolta, hogy az ügy nincs abban a stádiumban, hogy a hamvakat hazahozhassák. És egyáltalán megvannak-e még a maradványok? Ekkor határozta el Thaly, hogy erről személyesen fog meggyőződni. 1889-ben *Fraknoi Vilmos* váradi kanonok, történész társaságában Isztambulba utazott. Jelenlétükben felnyitották a kriptát, megtalálták és azonosították II. Rákóczi Ferenc, Zrínyi Ilona, Csáky Krisztina és Rákóczi József maradványait. A fejedelem azonosságát a balzsamozó orvosok által végzett koponyafürészelés és a 190 cm-es testmagasság megállapítása kétséget kizáróan bizonyította. Csak az 1695-ben idetemetett *Thököly Zsuzsannának*, *Thököly Imre* és Zrínyi Ilona Nikápolyban, egyéves korában elhunyt kislányának maradványait nem találták meg. Megállapították, hogy a kripta 1839-ben történt felbontásakor megóvási célból szakszerűtlenül beöntött oltott mész a maradványok jelentős részét megsemmisítette. A levéltár tanulmányozásával értékes adatokhoz jutottak. A fejedelem koponyáját és más csontmaradványait egy új cédrusfa ládába rakták. Ebben helyeztek el egy üveghengert is a felvett jegyzőkönyv egy példányával.

Thaly Kálmán kutatásai kétségtelenné tették, hogy a bujdosókat a Szent Benedek-templomban temették el és, hogy a hamvak megvannak. A megoldás azonban még soká késett, bár sok megye és város sürgette. Az ügyben 1904-ben kormány szinten indultak

tárgyalások. A hamvak hazahozatala nagy fontosságú előzetes tárgyalásokat és intézkedéseket tett szükségessé, amelyekkel a kormány 1904. október 20-án *Thallóczy Lajos* pénzügyminisztériumi osztályvezetőt bízta meg, aki december 4-én Törökországba utazott. Sikerrel befejezve a tárgyalásokat, mind a török kormánytól, mind pedig az illetékes egyházi hatóságoktól engedélyt kapott a maradványok hazaszállítására. Másik feladata az volt, hogy az átvételt előkészítse. Ezért Izmitben Thököly Imre, Rodostóban Bercsényi Miklós, Esterházy Antal és Sibrik Miklós földi maradványait sírjukból kiemeltette és cédrusfa ládába zárva, sírköveikkel együtt Isztambulba, a Benedek-templomba vitette, ahol ezeket ideiglenes megőrzésre átvették.

Thallóczy a lazarista atyák jelenlétében 1904. december 20-án kiemeltette a sírkápolnából a fejedelem cédrusfa ládját, valamint anyjának, fiának és Csáky Krisztinának maradványait. Az azonosítás után az utóbbiakat is külön-külön cédrusfa koporsóban helyezték vissza a sírboltba.

Wekerle Sándor miniszterelnök az 1906. június 24-én tartott értekezleten jelentette a kormánynak, hogy *Thaly Kálmán* vezetése alatt *Thallóczy Lajos*, *Fraknoi Vilmos*, *Török Aurél* és *Forster Gyula* tagokkal bizottságot küld Isztambulba. A bizottság feladata a hamvak agnoszkálása, a sírládákból a muzeális megőrzésre kiválasztandó emléktárgyak kivétele, a Thaly Kálmán által annak idején kivett csont- és ruhadarabkák visszahelyezése, valamint a hamvak és sírkövek minden feltűnés nélküli átvétele. A miniszterelnök által említett előzetes intézkedések: a hamvak számára a rézkoporsók, a kőszarkofágok, a Rákóczi, Thököly, Zrínyi Ilona, Bercsényiné, valamint Bercsényi, Esterházy és Sibrik sírhelyeiről elvitt eredeti sírkövek helyébe új emlékek készítése, ezeknek a rézkoporsóknak Törökországba szállítása, Kassán és Késmárkon a hamvak befogadására szánt sírkápolnák átalakítása, illetve megépítése.

A rézkoporsók és az emléktáblák Isztambulba érkezése után *Lobry házfőnök* a Benedek templom kápolnájában felállította az emléktáblát. Izmitben és Rodostóban alkonzulunk irányította ezt a munkát.

Az ötös bizottság 1906. október 16-án érkezett Isztambulba. Még aznap kiemeltették a sírkamrából a koporsókat. Másnap Fraknoi Vilmos püspök a templomban felállított ravatalnál gyászmisét mondott. Ezután az ötös bizottság felnyitotta a cédrusfa ládákat és megvizsgálták a maradványokat. A koponyatetőt ezüstfonalú, horgolt hálódarab takarta, amely a koponya aljához volt erősítve. Zrínyi Ilona csontjai vizsgálatánál megállapították, téves volt az a korábbi közlés, amely szerint csak a koponya maradt volna meg.

Rákóczi József koponyája és csontjai alapján a fejedelem fia 30–40 év közötti, 165–168 cm magas, erőteljes férfi lehetett. A többi bujdosó maradványait is rendben találták. Thököly csontvázáról Török Aurél megállapította, hogy betegségének ismert kórtüneti leírásával megegyezik a combcsontok és a térd gyulladásos állapota. Ezután a maradványokat visszahelyezték a cédrusfa ládába, majd a ládákkal együtt megfelelő rézkoporsóba tették. Bercsényi és felesége, Csáky Krisztina egy koporsóba került.

A magyar küldöttség ezután Izmitben az örmény, Rodostóban pedig a görög egyháznak átadta a régi sírhelyek megjelölésére szolgáló emléktáblákat. Tisztelgő látogatást tettek, köszönetet mondva *Abdul Hamid* szultánnál, *Tevfik* nagyvezérnél és a külügyminiszternél.

1906. október 23-án a koporsókat a Kelet nevű hajóra szállították, ahol fekete posztóval bevont szobában helyezték el. A hajó Konstancáig szállította a bujdosók maradványait, itt különvonatba rakták a hét vörösréz koporsót. Október 27-én Orsova határállomáson *Wekerle Sándor* miniszterelnök fogadta a különvonatot. A vonat október 28-án érkezett Budapestre. A Rákócziak koporsóit a Szent István-bazilikában, Thökölyét a Deák téri evangélikus templomban ravatalozták fel. Az egyházi szertartások után a kopor-

sókat a fővárosiak tízezeinek sorfala között ismét beszállították a különvonatba.¹ A vonat továbbindult Kassára. Október 29-én a székesegyház kriptájában a Rákócziak rézkoporsóit elhelyezték a megfelelő kőszarkofágokba.

Kassáról a Thököly koporsóját vivő vonat 1906. október 30-án ért Késmárkra. A családi vár udvarán ravatalozták fel, majd a gyászünnepély után az evangélikus templomba szállították, és ott helyezték örök nyugalomra.

Így kerültek vissza 75 évvel ezelőtt a bujdosók küzdelmeik színhelyére. Tisztelettel emlékezünk hősiességükre, áldozatvállalásukra.

Irodalom. *Fehér G.*: Isztambul és környéke. 2. k. Panoráma. 1974. – *Forster Gy.*: Rákóczinak és bujdosótársainak síremlékei. Bp. 1913. – *Köpeczi B.–R. Várkonyi Á.*: II. Rákóczi Ferenc. Gondolat 1976. – *Rákóczi emlékkönyv halálának kétszáz éves fordulójára.* Franklin Társulat. Bp. 1935. – *Thaly K.*: Rákóczi-emlékek Törökországban és II. Rákóczi Ferenc hamvainak föltalálása. Második kiadás. Athenaeum. Bp. 1893.

Dr. Balla György

Beszélgetés Strobl Alajos fiával, a művész születésének 125. évfordulója alkalmából

Felvidéki barangolásaim során elvetődtem a Turóc megyei Necpál községbe. Az egykori Justh-kastély parkjában *Petrőczy Istvánnak*, a Rákóczi-szabadságharc egyik generálisának a sírját kerestem. E keresgélés közben sűrű bokrok, magasra nőtt gyomnövények között bukkantam rá *Lahner Györgynek*, a 48-as szabadságharc egyik aradi vértanújának emlékművére. A tábornokról készült bronz dombormű *Strobl Alajos* munkája. Erről a feledezésről írtam a Magyar Nemzet című napilapban. Rövidesen levél érkezett a szobrász fiától, *Stróbl Mihály* mérnöktől. A levélbeli kapcsolatból ismeretség lett, majd személyes találkozásra került sor.

Hívására rákosligeti házában kerestem fel. Beszélgetésünk során tapasztalhattam, hogy a művész emlékét fia szeretettel ápolja. Szerte a világban található alkotásairól pontos nyilvántartást vezet, amit fényképfelvételek és jegyzetek egészítenek ki.

A nagy életmű művészi értékeléséről eddig már számos tanulmány jelent meg. A húszas években *Petrovics Elek* és *Ybl Ervin* tanulmányai értékelték Strobl művészetét. Nagyobb terjedelmű tanulmány jelent meg 1941-ben *Szuchy Tibor* tollából. Később 1955-ben a Képzőművészeti Kiadó gondozásában *Henszelmann Lilla* munkája (1956) látott napvilágot. Az eddig már megjelent tanulmányok, értekezések megjelenése után látogatásom célja nem lehet a művészi értékelés, csupán egy baráti beszélgetés.

Előjáróban arra kérlek, légy szíves ismertetni a család eredetét!

A család apai ágon osztrák-sziléziai származású. Hogy nagyatyám miért kerül éppen Liptóba, ezt pontosan tudom. Strobl József nagyatyám az uradalmi vashármorban kapott tisztviselői állást. Körülbelül 1875-ig működött mint pénztáros. Felesége *Wirostek Karolina*, a monarchia egy másik részéről került ide. Egy morvaországi tönkrement kelme gyáros lánya volt. Édesatyám 1856. június 21-én született a Liptóújvár melletti vashármor lakótelepén, amit ő „Örtüz tanyának” nevezett el. A Panoráma útikönyv tévesen Királylehotát tünteti fel édesatyám születése helyéül.

¹ A gyászmenet útvonala, a Keleti pályaudvarhoz vezető Hatvani út azóta viseli a Rákóczi út nevet. A fejedelem domborműves emléktáblája az 1. sz. ház emeleti ablakai magasságában áll.

Milyen volt a gyermekkor?

Elemi iskolába szülőfalujában járt, majd ennek elvégzése után a lőcsei gimnáziumban folytatta tanulmányait. Egy elbeszélésből ismeretes, hogy szívesen tartózkodott a helybeli kovácsműhelyben. Ez jobban érdekelte a tanulását. Egyik alkalommal nagyobb vasszögből kikalapálta a mester arcát. Szülei látva az iskolai tanulmányok iránti egyre csökkenő érdeklődését, a középiskola 5. osztályának elvégzése után hazahívták. A szülők ipari pályára szánták fiúkat, úgy vélték, hogy ehhez szüksége lesz a rajzolásra. Apja, aki szigorúan nevelte gyerekeit, mindnyájukat rajzolni taníttatta. Alajos fiánál ez a hajlam a mintázással együtt korán megmutatkozott. Így került a fiatal Strobl a sziléziai trineci vasgyárba, ahol öntött vaskályhákhoz ornamentális és figurális díszeket mintázott viaszba. Két év múlva a bécsi Iparművészeti Iskolában folytatta tanulmányait. Jó előmenetelért osztrák és magyar ösztöndíjat kapott. Tanulmányainak harmadik évében a Képzőművészeti Akadémiára került, ahol az akkori idők legismertebb szobrásztanárának, *Caspar Zumbusch* tanítványa lett. Négy évet töltött Bécsben a kiváló szobrásznál és az akadémia befejezése után 1881-ben Budapesten telepedett le.

Mikor kezdett önállóan dolgozni?

Ugyanebben az évben kapta a megtisztelő megbízást *Liszt Ferenc* és *Erkel Ferenc* életnagyságú szobrainak elkészítésére, a kor legtehetségesebb építészre, *Ybl Miklós* számos alkotásainak egyikéhez, az Operához főbejárata két oldalán lévő fülkébe elhelyezendő ülőszobrokra.

A további megbízások, megrendelések?

Az Operaház elé két szfinxszobrot készített. Vele átellenben az egyik bérház bejáratánál az erkélytartó életnagyságon felüli női alakjai ugyancsak az ő munkája. Továbbá részt vett a pesti Vigadó szobrászati díszítéseiben. Ez volt a kezdet. Neki azonban az épület-szobrászathoz nagyobb ambíciói voltak. Benne is élt minden szobrász vágya, az emlékmű-készítés.

Mi volt az első ilyen megbízása?

Az első közterületi szobor, *Huszár Adolf*-féle kész tervek alapján, a Deák-szobor befejező munkálatainak vezetése volt.

Hogyan alakult további élete?

Pályájának felfelé ívelése korán elkezdődött. Huszonkilenc éves korában akadémiai tanárrá nevezte ki *Trefort Ágoston* kultuszminiszter. Számos megrendelést is kapott. Igen termékeny szobrász volt. Örökké kutató, nyugtalan egyénisége kereste a megrendelt mű megfontolatát, rendeltetését. Ehhez alkalmazta azután a mű megalkotását.

A mindennapi gondokkal elfoglalt pesti ember a főváros utcáin, terein számos köztéri szobor mellett siet el. Sokan talán nem tudják, hogy számos szobor alkotója Strobl Alajos volt. Érdekes lenne felleltározni ezt a hatalmas életművet. Természetesen nemcsak a fővárosra gondolok, hanem mind-egyik műre. *Szuchy Tibor* 1941-ben megjelent tanulmányában 200-ról tesz említést. Vajon a további kutatás hozott-e valamilyen változást e téren?

Ha csak arcmászobrokat készített volna egész életében, akkor is csodálatra méltó életművet hagyott volna hátra. De rátérve a lényegre és hogy kérdésekre válaszoljak, elárulhatom, hogy van egy nyilvántartásom, amit állandóan vezetek és ebben már csaknem 300 darab szerepel. A hangsúly azonban nem a mennyiségen van, hanem az alkotások művészi értékében. Jellemző az akkori hazai állapotokra, hogy amikor itthon nem értékelték kellőképpen, a párizsi világkiállításon nagydíjat nyert *Anyánk* című szobra. Ezt az életnagyságú szobrot megfaragta kőből szülőházának kertje számára. Magát az arcmást bronzban és márványban is megismételte. Ezenkívül készített anyjáról egy erősen színezett gipsz mellszobrot.

Justitia szobra. Bp. (Vörösmarty Géza felvétele)

Vasmunkás. Kassa, Ipartörténeti Múzeum, Kb. 1890 (Rozman László felvétele, Strobl Mihály gyűjteményéből)

Magyar kitüntetésben nem volt része?

De igen! Magyar nagy állami aranyérmes 1901-ben kapott a budai várudvar Mátyás király kútja Kürtös alakjának bronzba öntött alakjáért. De kapott osztrák, bolgár kitüntetések, Greguss-díjat, Magyar Érdemkeresztet.

Kassán az Ipartörténeti Múzeumban vagy egy Strobl szobor.

Igen, ez a Vasmunkás-szobor. Ózdon szintén van ebből egy példány. A millenniumi kiállítás ipari részlege számára egy életnagyságon felüli, vasba öntött fémmunkást ábrázol. Ő volt az első magyar művész, akitől a legkorábban ismerünk ilyen tárgyú szobrot. A szobor elkészítéséhez nemcsak megrendelésre volt szüksége, hanem élményre is. Fiatal korában erre sokszor volt alkalma, mert – mint már említettem – lőcsei diák korában szívesen eljárt a kovácsműhelybe. Itt láthatott izmos, erős, kalapácsforgató embereket. Otthon a vashámorban szintén alkalma nyílt ezeket a fizikai munkát végző embereket megfigyelni és nem utolsósorban a Kassa–Oderbergi vasútépítés olasz kőfaragómunkásai jó tanulmányi lehetőséget nyújtottak.

Beszélgetésünk során említettet, hogy úgy a fővárosban, mint a többi vidéki városban számos Strobl Alajos vésője alól kikerült emlékműszobor van.

Igy igaz. Nyilvántartásomban kb. 40 emlékműszobor szerepel. Ilyen irányú tevékenységét az a siker indította el, melyet *Arany János* múzeumkerti emlékművével ért el. A húsz év alatt készült szobrok mindegyikét felsorolni igen hosszadalmas volna. Azonban Justitia szobránál szeretnék egy kissé elidőzni. A szobor a Kúria részére a tervező építész, *Hauszmann Alajos* megbízása alapján, a helyszín ismeretében és annak figyelembevételével ké-

szült, tehát zárt helyre, sugaras aranybronz pártával, mérleggel és pallossal a kezében. A szobrot 1945 után eltávolították, s a Károlyi-kert egyik sarkában hevert három évtizedig. Azután a Thököly út és a Hungária-körút sarkán a Pest megyei bíróság előtt helyezték el a Carrarában faragott szép szobrot. Az eredeti trónus, ami színes carrarai márványból készült, „nyomtalanul eltűnt”. Helyette új „trónust” készítettek, azonban inkább egy modern fotelhez hasonlít. Helytelen volt szabadtérre helyezni a szobrot, mert itt szomorú sors vár rá: tönkre fog menni. Szerintem a szobrot eredeti helyére kellett volna visszaállítani. Sajnos a visszahelyezésre illetékes helyen beadott kéréseimre még választ sem kaptam. A téli befedés szükségmegoldás lenne. Nem oldaná meg teljesen a problémát. Legheylesőbb lenne eredeti helyére visszaállítani a pártával és mérleggel együtt, ahogy eredetileg volt, s ami most hiányzik.

Szeretnék szólni még egy köztéri szoborról. Stróbl egyik legnépszerűbb és a külföldön is legismertebb emlékműve a *Semmelweis Ignác*ot ábrázoló fehérmárvány szobor Budapesten, a Rókus kórház bejárata előtt, a Gyulai Pál utcában. Itt azt az érdekességet említem meg, hogy az alsó talapzaton ülő szép, fiatal anyát feleségéről mintázta, aki 20 évvel volt fiatalabb a mesternél. Karján gyermeket tartva – ez állítólag én volnék – hálásan tekint fel az anya Semmelweisre, a gyermekágyi láz kórokozójának felfedezőjére.

A szűkre szabott keretek között mindegyik szobráról nem szólhatok. Említettem már, hogy kb. 40 emlékműszobrot készített, s ha már a statisztikai adatoknál tartok, akkor elmondom, hogy igen sok állatszobrot, számos kisplasztikát és kb. 70, egyéb szoborként vezetett alkotásáról tudok, mint köztéri és épületbelsőket díszítő szobrokról.

Ismeretes, hogy Magyarország területén sok Strobl szobor van. Mi a helyzet külföldön?

Most már csak röviden. Angliában, Stansted városkában van egy Géniusz szobra, most hadiemlékmű. Az etoni kollégium sziámi kertjében van *Perseus* szobra. A németországi Coburgban *Koháry Klementinának*, *Lajos Fülöp* francia király lányának szarkofágja. Az USA-ban egy Michelangelo-fej márványból, kétszeres életnagyságban. Los Angelesben a Lawn Memorial parkban *Jan Styka* (1858–1925) hírneves lengyel történelmi festő, több magyar vonatkozású történelmi kép festőjének, nagy, kb. 15 x 60 m méretű *The Crucifixion* című képe mellett van a Strobl által készített Styka-portrészobor bronzból, ezzel a felirattal: „Styka barátomnak, Strobl”. – Így magyarul.

Liptóújvár Strobl Alajos épített egy Vajdahunyad-típusú tornyot szülőháza mellé, műtermekkel. A telepet Örtüztanyának nevezte el. Mi, örökösök ezt a szlovák állam idején eladtuk. Ma gyermeküdülő. Édesatyám annak idején a ház melletti sziklára „Őr a vártán” nevű szobrot tervezett. A régi időkben örtüzek égtek itt a kohókban és hámorokban. Az emlékmű ugyan nem valósult meg, de a tűz tisztító szimbólumának értelme, jelentősége tovább él bennem, gyermekeimben és unokáimban.

Köszönöm a beszélgetést.

Vörösmarty Géza

